

Mitä on usko?

Muistiinmerkitöjä

Pekka Ervastian esitelmistä 1/10 ja 8/10 1916

Tässä protestanttisessa kirkossa pidetään uskoa ja elämää uskossa ainoana oikeana kristillisyytenä, ja kulmakivenä pidetään sitä Lutherin opetusta, että usko yksin tekee autuaaksi. Luther tässä nojautuu Paavaliin. Protestantismi puhuu myös aina omantunnon vapaudesta ja korostaa sitä, että protestanttinen kirkko juuri siinä suhteessa erosi katolisesta kirkosta, että se vapautti ihmisten omantunnot, jotka katolinen kirkko oli pitänyt ankarassa orjuudessa. Mutta vaikka näin sanotaan – ja siinä on paljon totta –, niin tiedämme kuitenkin, että itse protestantismien periaate on tuo aate, tuo opetus, että usko yksin tekee autuaaksi. Katolinen kirkkohän oli opettanut, että usko yhdessä hyvien töiden kanssa tekee autuaaksi, mutta Luther nousi sitä vastaan ja sanoi: »Kaikki teot ovat arvottomat, ainoastaan usko tekee autuaaksi.» Nyt voimme kysyä: »Eivätkö siis Paavalin sanat: »Niin pysyvät nyt nämä kolme, usko, toivo ja rakkaus, mutta suurin niistä on rakkaus», eivätkö nämä sanat ole ristiriidassa tuon Lutherin käsityksen kanssa?» Me voimme syystä näin kysyä, sillä tämä kysymyshän on ahdistanut monia ihmissieluja, joille usko on muuttunut uskoksi joihinkin opinkappaleisiin, esim. siihen, että ihminen on syntinen olento, jonka Jumala on luonut iankaikkiseen kadotukseen. Kun uskolla ymmärretään tällaisten opinkappaleiden totena pitämistä, joihin niin monet uskovat, ei ole ihme, että ne, jotka ovat heränneet ajattelemaan, kysyvät: »Entä mihin jää rakkaus?», sillä he ovat huomanneet, että ihminen voi olla uskova, joka uskoo Jumalan armoon, siihen, että hän pelastuu Jumalan armosta, ja kuitenkin hän voi

olla ilman rakkautta, olla kylmä ja julma. – Ja silloin voimme kysyä: Mistä johtuu tämä ristiriita uskon ja rakkauden välillä? Kun me tutkimme ihmisen henkistä elämää sellaisena kuin se ilmenee, niin meissä herää kysymys: »Pitääkö tällaisen ristiriidan välttämättä olla olemassa?» Me näemme, että on olemassa tällaista uskoa ilman rakkautta. Ihmisellä voi ulkonaisessa, älyllisessä merkityksessä olla uskoa tiettyihin oppeihin, teosofina usko esim. jälleensyntymiseen, karmaan, mestareihin; ihmisellä on oppeja, joihin hän uskoo ja joita hän pitää totena – niinkuin ne saattavat ollakin tosia –, mutta vaikka hän niihin uskoo, ei hänen sydämessään silti ole rakkautta. Jos hän on kirkon jäsen, niin hänen uskonsa puhuu siitä, miten hänen on eläminen ja miten vapautuminen pahasta, – miten Kristus vapahtaa ihmisen pahasta. – Jos hän on teosofi, niin hän ajattelee: Minun sieluni vapautuu pahasta karman avulla, sillä karman laki johtaa kehitystä, ja niin olen kerran oleva vapaa kaikesta pahasta. Tämä usko on molemmissa tapauksissa uskoa ihmisen yksilölliseen pelastukseen, ja usko tässä merkityksessä on useimmiten ilman sitä rakkautta, josta Paavali puhuu.

Ja me voimme syystä kysyä: Täytyykö tällaisen ristiriidan aina olla olemassa? Ajatteliko jo Lutherkin niin, että on olemassa ristiriitaa uskon ja rakkauden välillä, ja onko protestanttinen kirkko ratkaissut tämän ristiriidan sillä, että sanoo: 'Usko yksin tekee autuaaksi; me emme tarvitse sitä rakkautta, joka ilmenee teoissa'? Onko tämä protestantismin todellinen aate? Onko Paavali ajatellut tällaista uskoa puhuessaan uskosta, toivosta ja rakkaudesta? Me, jotka kutsumme itseämme teosofeiksi, olemme velvoitetut tutkimaan, ovatko Paavali ja Luther todellakin tarkoittaneet tällaista uskoa, vai onko olemassa muunkinlaista uskoa; onko »usko» -sanalla olemassa jokin sellainenkin merkitys, ettei se enää ole ristiriidassa rakkauden kanssa?

Kun me näin kysymme, ja ryhdymme tutkimaan

Paavalin ja Lutherin opetuksia, niin me huomaamme, etteivät he olekaan opettaneet tällaista uskoa, että Luther samoin kuin Paavalikin sanovat – niinkuin me teosofitkin sanomme –: Usko on elävää. Usko ei ole ainoastaan älyllistä toimintaa, usko ei ole ainoastaan järjen vakaumusta ja järjen asia, vaan usko on elävää elämää. On siis tehtävä ero kuolleen uskon ja elävän uskon välillä. Se usko, joka on pelkästään älyllistä, pelkästään joidenkin oppien totena pitämistä, on kuollutta uskoa. Kukaan ei sitäkään uskoa tuomitse, sillä sekin on tarpeen ihmiskunnan kehityksessä, sillä sellainen kuin on ihmisten usko, sellaiseksi heidän elämänsä muodostuu, – siihen vaikuttaa äly. Mutta me muistamme ja tiedämme, että kaikki uskon sankarit ja marttyyrit ovat sanoneet: 'Usko tässä merkityksessä on kuollutta, mutta on olemassa toisenlaistakin uskoa; on olemassa elävää uskoa, sellaista uskoa, joka ei ole ristiriidassa rakkauden kanssa, – on olemassa uskoa, joka samalla on rakkautta'. Mitä on tämä elävä usko, josta kaikki mystikot, sankarit ja marttyyrit ovat puhuneet? Se on usko, joka ei ole kaukana yhdenkään ihmisen sielusta, oli hän sitten kuinka pieni tai vähäpätöinen tahansa. Se elävä usko on, aivan kuin Lutherkin sen määritteli, uskoa siihen, että Jumala on rakkaus; se on uskoa rakkauteen. Ihmisen ei tarvitse teologisesti spekuloida Jumalasta, hänelle riittää tieto: Jumala on rakkaus. Miten me, jotka olemme pieniä ihmisiä, tietäisimmekään, mikä on elämän syvin mysteeri, mikä on Jumalan mysteeri? Mutta me voimme tietää Jumalasta sen, että Jumala on rakkaus. Tämä usko ja tieto on lausuttu julki siinä Jumalan nimessä, jota Jeesus käytti: Isä, – se sisältyy myös siihen jumalkäsitteeseen, Äiti, jota rukoillaan katolisessa kirkossa. Tällä on lausuttu julki se ajatus, että Jumala on rakkaus. Ei kuitenkaan niin, että Jumala on jokin persoonallinen olento, jota me voimme katsella, tai joka meitä rakastaa, vaan niin, että Jumala on itse elämän salaisuus, joka pitää maailmaa yllä; Jumala on itse elämä ja tämä elämä on

rakkaus. Tämä on uskon elävä sisältö: Jumala on rakkaus. Me emme tiedä Jumalasta muuta kuin ainoastaan sen, että Jumala on rakkaus ja että tämä rakkaus meihin kohdistuu.

Tämä on todellinen usko. Meidän järkemme ei kuitenkaan sitä heti sellaisenaan hyväksy, vaan se tekee sille ensin vastarintaa. Mutta kun saamme opinkappaleita, joita voimme pitää tosina, kun saamme opetusta elämän laista, saamme opinkappaleita, joita meille antavat aikain viisauden opit, niin ne selittävät meidän järjellemme, millä tavoin Jumalan rakkaus ilmenee. Kun ihminen esim. saa kuulla karmasta ja jälleensyntymisestä ja uskoo niihin, niin hän voi huomata, miten Jumalan rakkaus ilmenee siinä, että ihminen – itsessään ikuinen olento – saa syntyä maailmaan yhä uudelleen kehittyäkseen ja oppiakseen. Ja kun ihminen usko tähän, niin hän voi tulla järjessään niin järkytetyksi, että hän näkee: 'Todella, rakkaus on kaiken takana!' Ja silloin hänelle selviää Jumalan rakkaus, se, että Jumala rakastaa häntäkin, niin syntinen ja huono kuin hän onkin. Hän voi nähdä: 'Niin Jumala rakastaa minuakin, että hän vie minut kerran täydellisyyteen', ja niin voi hänelle avautua Jumalan valtameren salaisuus. Ja se voi hänelle ilmentyä samalla tavoin kuin Paavalille ja Lutherille; hän voi nähdä, kuinka maailmassa on elänyt ihminen, jossa meitä vapahtava jumalainen rakkaus on saanut persoonallisen muodon, jossa jumalainen rakkaus on astunut elävänä maan päälle. Jumalasta ei voi muuta tietää, kuin että hän on rakkaus, mutta se rakkaus on elävänä astunut maan päälle. Se tulee selväksi hänen sisässään. Kun Luther meni luostariin, niin hän uhmaili kaikkia ja taisteli, kunnes huomasi, ettei ole olemassa muuta autuutta kuin että tuntee Jumalan rakkauden sellaisena, kuin se on Jeesuksessa ilmentynyt, – niin kuin Jumala on itsensä ilmentänyt Jeesus Kristuksessa. Hänessä on Jumala antanut kuvan itsestään. Niin kuin Jeesus, Vapahtaja, rakastaa, niin rakastaa myös Jumala. Näin se selvisi Lutherille, ja näin se selvisi myös Paavalille, kun hän näyssä

näki Jeesuksen. Silloin hän ymmärsi, mitä on elävä usko, mikä on se ainoa kulmakivi, jolle hän voi rakentaa; että se on Jumalan rakkaus, se, että Jumala on rakkaus. Meidän järkemme voi meille tämän todistaa jo aikaisemminkin, mutta elävänä tämä usko syttyy meissä vasta silloin, kun me näemme elävän vapahajaolennon, kun me näemme sellaisen vapahtajan kuin Jeesus Kristus, hänet, jossa jumalainen rakkaus on täydellisesti ilmentynyt. Ja silloin me ymmärrämme, ettei ole ristiriitaa uskon ja rakkauden välillä; silloin me myös ymmärrämme, mitä Paavali tarkoittaa I Korinttolaiskirjeen 13. luvussa: 'Vaikka minä puhuisin ihmisten ja enkelien kielillä, eikä minulla olisi rakkautta, en minä mitään olisi jne.' Me ymmärrämme, mitä Paavali näillä sanoilla tarkoittaa. Hän puhuu siitä rakkaudesta, joka on Jumalan rakkaus ihmisen sielussa. Hän ei puhu rakkaudesta minkäänlaisena tunteena, haihtuvana, niinkuin kaikki tunne on. Tunteet haihtuvat, katoavat, mutta tämä rakkaus, josta Paavali puhuu ja johon Luther uskoo, ei ole tunnetta, – sillä se ei katoa! Mitä se rakkaus on? Se on tahtoa. Todellinen rakkaus ei asu tunteessa, vaan tahdossa. Kun ihminen uudestisyntyy, niin että hänessä syntyy elävä usko, usko rakkauteen, niin hänen tahtonsa puhdistuu. Silloin hänen tahtonsa pyrkii rakkauteen, joka ei ole tunnetta, vaan todellista katoamatonta rakkautta. Ja jos me kysymme: Onko maan päällä mitään kuvaa tällaisesta jumalaisesta rakkaudesta, onko inhimillisessä elämässä mitään, joka vastaa, vaikkakin heikosti, jumalaista rakkautta?, niin me voimme vastata: On olemassa inhimillinen sielunvoima, joka heijastaa jumalaista rakkautta, ja se on äidin rakkaus. Äidin puhdas, voimakas ja kestävä, järkkymätön rakkaus on maallinen kuva ja heijastuma jumalaisesta rakkaudesta. Niinkuin äiti rakastaa lastaan, niin Jumalakin rakastaa. Vaikka äiti näkisi poikansa kuinka langenneena tahansa, niin hänen rakkautensa ei muutu, sillä hän tahtoo kaiken peittää. Hän uskoo, että hänen poikansa nousee ja parantaa itsensä: 'Hän

tulee vielä siksi, millaisena minä hänet näen'. Ja kun hänen pojastaan kerrotaan pahaa, niin hän ei näe asiaa samalla tavoin kuin panettelijat, hän ei usko heitä. Hän näkee, mitä hänen lapsensa oli sisässään ajatellut ja teoillaan tarkoittanut. Hänen rakkautensa ei ole sokea, hän näkee totuuden ja uskoo, että totuus voittaa. – Vaikka tällaiset äidit ovatkin harvinaisia, niin tiedämme kuitenkin, että heitä on. On äitejä, jotka rakastavat näin: 'Minä koetan tehdä kaikkeni, että sinun syntisi peittyisivät!'

Tämä jumalainen rakkaus syntyy ihmisen sielussa silloin, kun usko hänessä syttyy. Usko ja rakkaus ovat sama asia; se on Jumala, joka ilmoittaa itsensä ihmiselle. ja kun Jumala on ilmoittanut itsensä ihmiselle, niin että ihmisen tahto on puhdistunut, silloin ei ihminen voi muuta kuin rakastaa. Ja silloin on totta, mitä Luther sanoi: 'Synti ei ole paha henki, perkele; synti ei ole se paha, joka vie pois rakkaudesta, vaan se paha on uskon puute, joka on synnin seuraus. Synti itsessään on epätäydellisyyttä, se on sitä, mikä vallitsee elämässä yleensä, mikä vallitsee maailmassa. Me emme voi maailmaa muuttaa toiseksi kuin mitä se on; se on sellainen kuin se on, ja siinä vallitsee synti. Mutta se ei ole itsessään pahaa, sillä se häviää; se mikä on todellinen paha, on se uskon puute, se heikontava omantunnon tuska, joka valtaa ihmisen, sen jälkeen kun hän on tehnyt syntiä. Mutta jos ihminen on saavuttanut elävän uskon, niin että se usko täyttää hänen olemuksensa, niin hän kasvaa askel askelelta, koska hän ei mistään pahasta tiedä. Ja siksi hän ei langetessaankaan voi syntiä tehdä, koska hän näkee siinäkin Jumalan rakkauden, ja sen tähden tämä elävä usko on ainoa, joka vapauttaa. Tämä usko on alinomaista toimintaa, se on suurin hyvä työ, minkä ihminen voi tehdä.' Luther ei erota hyviä töitä uskosta, vaan yhdistää ne yhdeksi sanoessaan: 'Elävä usko on suurin hyvä työ, minkä ihminen voi tehdä.' Tämän portin kautta ovat kulkeneet kaikki mystikot ja viisaat, ja sen tähden jokainen ihminen voi kulkea heidän

jäljissään.

Protestantismin periaate siis on: Usko yksin autuuttaa. Me tutkimme jo tuossa lauseessa: 'Usko yksin autuuttaa, tekee autuaaksi' tarkoitettua usko-käsitettä, mutta vielä emme ole päässeet käsitykseen siitä, mitä merkitsee autuus; vielä emme ymmärrä tuota käsitettä 'autuus'. Me kysymme siis: Mitä merkitsee se autuus, johon usko vie, ja millä tavoin usko autuuttaa? Kirkossa käsitetään autuudella ns. ikuista autuutta, mutta sitä käytetään myös merkityksessä 'pelastus'. 'Usko yksin pelastaa, usko tekee autuaaksi, sillä uskossa on pelastus', opettaa kirkon dogmatiikka ja vielä lisää: 'Usko pelastaa ihmisen ikuisesta kadotuksesta, johon hän muuten auttamattomasti joutuisi!' Me tiedämme, että myös teosofit käyttävät sanaa pelastus tietystä merkityksessä, jota kyllä voi sanoa myös ihmisen autuuttamiseksi. Tämä pelastus -käsite ei teosofien suussa silloin merkitse pelastusta ikuisesta kadotuksesta, johonteosofia ei usko, vaan sillä tarkoitetaan pelastusta, vapautusta tästä maallisesta elämästä, tästä olotilasta, joka itsessään on kärsimystä, tuskaa ja pahaa. Tämä maallinen elämähän on edellytyksenä kaikelle pahalle, tuskalle ja kärsimykselle; ts. kaikki paha, mikä ihmistä kohtaa, niin hyvin ulkoapäin tuleva kuin ihmisestä itsestään johtuva, kaikki se käy käsi kädessä aineellisen ja ruumiillisen elämän kanssa. Sentähden se pelastus, josta teosofia puhuu, pelastus esoteerisessa eli sisäisessä merkityksessä, ei ole pelastumista jostakin kuoleman jälkeisestä vaikeudesta, vaan se on pelastusta siitä, että ihminen on pakotettu syntymään jälleen tähän aineelliseen elämään, joka on kaiken pahan ehtona. Se on pelastusta jälleensyntymisen pakosta, jälleensyntymisen pyörästä. Se ei ole pelastusta sellaisesta tulevasta pahasta, josta meillä ei vielä ole tietoa, vaan se on pelastus siitä pahasta jonka me kaikki tunnemme ja tiedämme. Se ei ole myöskään pelastusta sillä tavoin, mitä materialistit uskovat ja opettavat, että me kuolemassa haihdumme tyhjiin ja pääsemme pois koko

elämästä, vaan se on pelastusta niin, että me jotakin voitamme. Me voitamme pahan, ja ikuinen autuus alkaa silloin tässä näkyvässä elämässä, tässä näkyvässä maailmassa, joka on kaiken pahan ja surun lähde. Esoteerisesti pitää paikkansa se, että iankaikkinen autuus alkaa tässä fyysisessä elämässä. Pelastus on saavutettavissa tässä elämässä, ja tässä fyysisessä elämässä ihminen on oleva vapaa. Jos siis protestantismin periaate 'Usko yksin autuuttaa' on tosi, jos tämä sana, tämä lause on tosi, jos siihen sisältyy elämän totuus, niin sen täytyy merkitä: 'Usko yksin, usko sinänsä voi pelastaa ja vapauttaa ihmisen kaikesta pahasta, kaikesta kärsimyksestä, ja viedä hänet tässä elämässä iankaikkiseen autuuteen'.

Ja kun otamme tämän lauseen tässä merkityksessä, silloin kysymme: mikä on tämä pelastus iankaikkiseen autuuteen, mikä on se elämä, joka ihmiselle silloin alkaa? Se on teknisesti katsoen se elämä, joka alkaa vihkimyksessä. Ottakaamme mikä teosofinen kirja tahansa, joka puhuu näistä asioista, niin saamme lukea, että vihkimys nostaa ihmisen pois tästä maailmasta niin, ettei hän ole enää synnin ja pahan orja. Hän ei voi enää joutua – niinkuin kristinuskossa sanotaan – perkeleen valtaan; hän on nyt ehdottomasti Jumalan oma. Ja kun pidämme mielessämme, että se elämä on samaa kuin vihkimys, se, jota me teosofit kutsumme vihkimykseksi, että se on uuden elämän alkua, ihmisen uudestisyntymistilan alkua, silloin meidän täytyy vielä kerran kysyä, onko perää noissa sanoissa 'usko yksin autuuttaa ja pelastaa'? Ja jos vastaamme siihen myöntävästi, silloin olemme lausuneet hämmästyttävän väitteen, joka tuo mieleen vanhan teosofisen opin, mutta joka samalla asettaa tuon opin hämmästyttävään valoon, sillä se tuo mieleen teosofisen opin ns. 'puhdistuksen tiestä'. Jos me sanomme: 'Pitää paikkansa, että usko voi ihmisen pelastaa, usko voi ihmisen vapahtaa, usko voi ihmisen vihkiä', silloin olemme itse asiassa sanoneet: 'Usko vie ihmisen puhdistuksen tielle ja puhdistuksen tie voi meidät vihkiä'. Millä tavoin on siis

usko puhdistuksen tien veroinen, millä tavoin puhdistuksen tie voi ottaa uskon muodon? Kun näin kysymme, on hyvä ensin muistuttaa mieleemme, mitä on puhdistuksen tie.

Jos otamme selvää, mitä teosofinen kirjallisuus puhuu puhdistuksen tiestä, niin huomaamme, että se on sellainen välttämätön ihmissielun puhdistus, jonka pitää tapahtua, ennenkuin ihminen voi ottaa vastaan oman korkeamman minänsä. Ennen kuin ihminen voi tulla oman sisimmän itsensä ilmennykseksi, hänen täytyy käydä lävitse tietty puhdistusprosessi, ja tätä nimitetään puhdistuksen tieksi. Tällä tiellä on neljä eri askelta. Ensimmäinen on, kuten ehkä muistatte, kyky erottaa todellinen epätodellisesta. Teosofisessa kirjallisuudessa käytetään näistä askeleista vanhoja vedantalaisia nimityksiä, ja tuon ensimmäisen askeleen nimenä on 'viveka'. Se on kyky nähdä, mikä elämässä on todellista ja pysyvää, ja mikä on haihtuvaa. Tätä näkemystä seuraa toinen askel, 'vairaagja', joka on tunteettomuus ja välinpitämättömyys epätodelliseen nähden. Kolmas askel on 'satshampatti' eli kuusi hyvettä, joka merkitsee, että ihmisen täytyy saada haltuunsa oma persoonallisuutensa ja kyetä hillitsemään sanojaan, ajatuksiaan, käytöstään. Hänen pitää kehittää itsessään suvaitsevuuutta ja kestävyyttä; hänen pitää olla täynnä uskoa mestareihin jne. Tämä kaikki on tärkeätä kolmannella askelella, sillä vaikka ihminen on nähnyt sen, mikä on pysyvää, tosi olevaista, ja rakastaa sitä, mutta ei voi päästä vapaaksi omista paheistaan eikä hallita itseään, niin hän ei voi pysyvästi rakastaa tosiolevaista, sillä tosioleva häipyä hänen näkyvistään, ellei hän voi itseään hallita. Tästä ovat esimerkkinä mm. monet keskiajan munkit ja nunnat, jotka kyllä olivat ottaneet toisen askelen, mutta eivät kyenneet astumaan edelleen, kun eivät kyenneet itseään hillitsemään. He lankesivat pois tosiolevan tuntemisesta, ja heidän lankeemuksensa saattoi olla suuri. – Neljäs askel on 'mumuksha' eli pelastuksen kaipuu. Se on aivan kuin lopullinen tunnelma, joka

on seuraus kaikesta edellisestä ja päättyy vihkimykseen.

Olen aikaisemminkin puhunut näistä asioista, olen viitannut siihen, että kristinopissa on selvästi esitetty puhdistuksen tie ja sen eri askelet. Ja vaikka sanotaankin, että usko yksin tekee autuaaksi – jota, niinkuin olemme huomanneet, on saatettu käsittää väärin – niin kristinopissa selvästi kuitenkin määritellään käytännöllinen uskon elämä, määritellään sen kasvu. Kristinopin dogmatiikassa sanotaan nimenomaan, että usko ei ole mikään hetken lapsi; tuo Lutherin opettama usko ei ole helposti saavutettavissa, vaan se on vähitellen kasvava ja saavutettava sielun tila. Sanotaan, että se on pyhän hengen armovaikutusta, ja tehdään selvä ero tämän armovaikutuksen kasvun askelten välillä. Ensimmäinen askel on 'kutsumus': Jumala kutsuu ihmisen ja ihminen tulee jollakin tavoin kosketuksiin Jumalan kanssa. Ja mitä on Jumala? Se on jokin, joka on pysyvää, se ei ole muuttuvaa, vaan todellista. Kun kristityt siis sanovat, että Jumala kutsuu, niin se on aivan samaa kuin viveeka eli kyky erottaa todellinen epätodellisesta. Toinen askel on 'parannus eli mielen muutos'. Mieli, joka on rakastanut pettäviä ilmiöitä, kääntyy rakastamaan Jumalaa, ja se on samaa kuin vairaagja. Kolmas askel Jumalan armovaikutuksessa on kristillisen teologian mukaan 'vanhurskauttaminen', ja se vastaa kuutta hyvettä. Neljäs askel uskon tiellä on 'kirkastus', ja se on sama kuin pelastuksen kaipuu. Näistä seikoista olen puhunut kirjassani »Kirkonopin teosofia» tarkemmin; tahdoin vain tässä ohimennen mainita kristillisen kirkon opettamasta puhdistuksen tiestä ja sen askeleista, että me huomaisimme, miten kristityt teologit ovat alkuaan aavistaneet, mikä on puhdistuksen tie ja miten he ovat kuvanneet sitä uskon kasvuksi.

Ja nyt me väitämme, että usko voi todella Ihmisen vapauttaa, että usko on sama kuin puhdistuksen tie, mutta meidän täytyy lisätä tähän, että usko on kuin jokin menetelmä, millä me puhdistamme itsemme ja valmistamme itsemme

vihkimykseen. Usko on vain eräs monista menetelmistä, millä ihminen voi puhdistautua, sillä me tiedämme, että näitä menetelmiä on monta ja että puhdistuksen tiellä on monta muotoa. Kaikissa uskonnoissa on opetettu joitakin menetelmiä ihmisten puhdistamiseksi, sillä kaikkien uskontojen tarkoitus on viedä ihmiset valoon. Ja siksi on jokaisessa uskonnossa esitetty puhdistuksen tie; aina on ollut tiedossa jokin menetelmä, joka esittää, millä tavoin ihmisen tulee puhdistaa itseään. Niin ei myöskään tämä kristinusko ole muiden uskontojen ulkopuolella, vaan tässäkin on tahdottu johtaa ihmisiä puhdistuksen tien kautta vihkimykseen, – ei yksin katolisessa kirkossa, vaan kaikissa kirkoissa ja lahkoissa. Ja siitä syystä luterilaisuudessa ja kaikessa protestantismissa on olemassa selvä puhdistuksen tien määritelmä.

Kun tarkastamme protestanttisen liikkeen historiaa sisäiseltä kannalta, niin huomaamme, että liikkeen alkuunpanija, Martti Luther, ei ollut mikään vähäpätöinen kiihkoilija vaan todellinen Herran soturi. Luther oli, toisin sanoen, mies, joka itse taisteli uuden ajan puolesta. Hän tunsu henkensä koko voimalla, että nyt tarvittiin jotakin uutta puhdistuksen tietä, tarvittiin uutta menetelmää. Vanha katolinen menetelmä ei enää vastannut tarkoitustaan, nyt tarvittiin uutta, joka ei ollut uusi päämääräänsä nähden, vaan uusi menetelmä ihmisten puhdistamiseksi. Luther taisteli tämän uuden menetelmän puolesta ja hän voitti taistelun. Se menetelmä oli lyhyesti sanoen usko. Hän ei tuntenut muita uskontoja kuin katolisen kirkon eikä siis voinut vertailla keskenään eri menetelmiä, niinkuin me tänä päivänä voimme tehdä; hän vain taisteli itselleen uuden menetelmän, jonka hän määritteli näin: Usko yksin tekee autuaaksi, usko yksin pelastaa ihmisen.